

Kártérítési tájékoztató fogvatartottak és volt fogvatartottak részére

2023

A Magyar Helsinki Bizottság (MHB)
tájékoztatója

Ez a tájékoztató arról szól, hogy Ön mit tehet, ha a fogvatartása alatt a büntetés-végrehajtási intézet kárt okozott Önnek. A tájékoztatóból megtudhatja, hogyan kaphat kártérítést, és hogyan juthat jogi segítséghez, ha nincsen pénze arra, hogy ügyvédet hatalmazzon meg a képviselőjére.

(Ez a tájékoztató NEM a túlzásúfoltosság miatti kártalanítási eljárásra vonatkozik.)

Mi a kár? Mikor kérhet kártérítést?

Akkor kérhet kártérítést, ha vagyoni kára keletkezett, például

- valamelyik vagyontárgya megrongálódott, vagy
- a civil ruhája megsemmisült a letétben,
- stb.

és ezért a bv. intézet a felelős.

Akkor is kártérítést kérhet (ezt a bírósági eljárásban sérelemdíjnak nevezik), ha a bv. intézet megsértette a valamelyik személyiségi jogát, például az emberi méltóságát, például

- mert a fal felé kellett fordulnia a folyosón, vagy
- szeméremsértő módon meztelenül guggoltatták, vagy
- durván beszéltek Önnel a személyi állomány tagjai,
- stb.

Nemcsak emberi méltósága sérelméért, hanem egyebek mellett a magán- és családi életének sérelme miatt is kérhet kártérítést, ha például

- a bv. intézet a családjával való kapcsolattartását jogellenesen akadályozta.

Kérhet kártérítést az egészséghez való joga megsértése miatt is, ha például

- Önnek az egészségügyi ellátásakor, vagy a kezelés elmaradása miatt kára lesz.

(A bírói gyakorlat szerint az egészségének veszélyeztetése miatt – tehát, amikor nem romlott meg az egészsége, csak ennek esélye fennállt – nem valószínű a kártérítés megítélése.)

Mindegyik esetben

- bizonyítania kell, hogy bv. intézet nem tartotta be a szabályokat (jogellenesen járt el),
- és ez az eljárás sértette az Ön jogait (egészségét, testi épségét, méltóságát), és
- a sérelem valóban és kifejezetten a bv. intézet eljárása (mulasztása) miatt következett be, azzal közvetlen összefüggésben áll, anélkül nem következett volna be.

Az Ön által kért kártérítést, a kártérítésre vonatkozó igényét nevezzük kárigénynek, azaz azt, hogy mennyi és milyen kárt szeretne megtéríttetni.

Mikor fog kártérítést kapni?

Ahhoz, hogy kártérítést kapjon, nem elég az, hogy Önt kár érte. Ezt bizonyítania is kell.

Azt is bizonyítania kell, hogy

- mekkora a bekövetkezett kár mértéke, és
- hogy a bv. intézet hibázott, amelyért felelős, továbbá,
- hogy a kár a bv. intézet eljárásának vagy mulasztásának következménye.

Mindezeket

- iratokkal (pl. orvosi vizsgálat eredménye), és/vagy
- tanúkkal és saját nyilatkozatával, és/vagy
- tárgyi bizonyítékkal (pl. szakadt ruha), és/vagy
- fényképpel, videófelvétellel tudja alátámasztani.

Mennyi időn belül tud kártérítést kérni?

A kártérítésre vonatkozó kérelmet a kár bekövetkezésétől számított **5 éven belül** tudja benyújtani a bv. intézetnél vagy a bíróságon.

Ha a fogvatartása alatt való munkáltatásakor okoztak Önnek kárt, akkor a munkaügyi bírósághoz kell fordulnia, a kár bekövetkezésétől számított **3 éven belül**. Ha a munkáltatással összefüggésben okozott kárt bűncselekménnyel okozták, a kár bekövetkezésétől számított 5 éven belül lehet pert indítani (kivéve, ha a bűncselekménynek 5 évnél hosszabb az elévülési ideje, mert ebben az esetben a perindítási határidő azonos az elévülési idővel). Ilyen bűncselekmény lehet például a foglalkoztatás körében elkövetett veszélyeztetés: ezt a bűncselekményt követi el például az a személy, aki a munkavédelmi előírásokat megszegve meghibásodott gépen végeztet munkát, és ennek következményeként a munkát végző személy megsérül.

Hova kell benyújtania a kárigényt?

Ha még fogva tartják, a kárigényét annál a bv. intézetnek kell benyújtania, ahol a kár bekövetkezett.

Ha Önnek nem a bv. intézetben, hanem más gazdálkodó szervezetnél végzett munkáltatás során keletkezett kára, a kárigényt annál ugyancsak annál a bv. intézetnél terjesztheti elő, ahol a munkáltatása idején fogva tartották (mivel ez a bv. intézet kötötte meg a szerződést a gazdálkodó szervezettel).

Ha már szabadult, a kárigényét az intézet székhelye szerint illetékes bíróságnál nyújthatja be (tehát már nem kell a bv. intézettől kérnie a kártérítést). Ez azt jelenti, hogy a bíróságnál keresetet kell benyújtania.

Ön hogyan indíthatja el az eljárást a bv. intézetben?

A kárigényét formanyomtatványon jelentheti be (az úgynevezett kárigénybejelentő lapon). Ezt Ön is kitöltheti, és meghatalmazott is eljárhat Ön helyett.

A meghatalmazott lehet ügyvéd (de nem kötelező), és lehet az Ön közeli hozzátartozója is (pl. szülője, házas-, élettársa, gyermeke stb.) A meghatalmazásnak írásbelinek kell lennie, benne kell lennie az Ön és a meghatalmazott adatainak (név, lakcím, anyja neve), Önnek mint meghatalmazottnak és két tanúnak alá kell írnia (a tanúk nevét és lakcímét is oda kell írni).

Ha van rá lehetősége, javasoljuk, hogy ha tud, **már ekkor bízson meg ügyvédet**, mert így szakértő segítsége lesz. És azért is előnyös, mert ha a bv. elutasítja kárigényét, a perindításra rendelkezésre álló 30 napon belül, nehéz ügyvédet találnia.

Ha a kárigény bejelentéséhez szeretne ügyvédet, de ezt nem tudja megfizetni, akkor már ehhez a bv.-n belüli eljáráshoz is kérhet pártfogó ügyvédet. Lentebb olvashat arról, hogy ezt hogyan teheti meg.

Ha úgy dönt, hogy ügyvéd nélkül indítja el az eljárást és tölti ki a kárigénybejelentő lapot, azt javasoljuk, röviden, tömören írja le, hogy mi történt Önnel, milyen kár érte, az hogy következett be, ki mit csinált. Kárigényként méltányos, ne túlzó összeget jelöljön meg, és csak olyan körülményekről írjon, amelyek szorosan a kár bekövetkezéséhez kötődnek. A kárigénybejelentő lapon írja meg, hogy milyen bizonyítékai vannak (például okiratok, szemtanúk, kamerafelvétel).

Hogyan zajlik az eljárás?

A kárigény bejelentése alapján a bv. intézet meghallgatja Önt, és megkéri, hogy mondja el, milyen bizonyítékai vannak, vagy Ön szerint milyen bizonyítékot kell a bv. intézetnek beszerezni. Önnek és a meghatalmazottnak joga van ahhoz, hogy az ügyének iratait elolvashassa. Ez nem automatikus, kérnie kell. Ha kéri, a bv. intézetnek 3 munkanapon belül munkaidőben meg kell Önnek mutatnia az iratokat. Ez nagyon hasznos, mert így el tudja olvasni, hogy milyen bizonyítékokat fognak figyelembe venni a döntéskor, és ezekről el tudja mondani a véleményét, kérheti, hogy további bizonyítékokat szerezzenek be (pl. más tanúkat is hallgassanak meg).

A kártérítési igényről 30 napon belül kell döntenie a bv.-nek. Ez az időtartam 30 nappal meghosszabbítható, ha az ügy bonyolultsága miatt szükséges. Az ügyről döntő határozat kétféle lehet:

1. a bv. vállalja a felelősséget, és felajánl egy összeget kártérítésként, vagy
2. elutasítja a kárigényt.

Mi történik, ha a bv. intézet elismeri a felelősségét a kárért?

Ha a bv. intézet vállalja a felelősséget a kárért, az Ön javára megállapított kártérítést 30 napon belül kifizeti. A kártérítés összegét az Ön letéti számlájára utalják. Ha azt szeretné, hogy máshová utalják (pl. hozzátartozója bankszámlájára), akkor ezt külön kérnie kell.

Ha a letéti számlájára került a pénz, abból a bv. intézet levonja az Ön tartozásait. Le kell vonni például az Ön bv.-intézetbeli tartására fordított költséghez való hozzájárulás napi összegét („rabtartás”), a szabadulás idejére kötelezően tartalékolandó összeget („koporsópénz”), a gyógyszerek és a gyógyászati ellátás költségeit, és a végrehajtás alá vont követeléseket (ilyen például a gyermektartásdíj, a bűnügyi költség).

Ha Ön nem ért egyet teljes mértékben a kártérítésről szóló döntéssel, például Ön szerint nem elegendő a kártérítés összege, akkor a határozatot bíróságon támadhatja meg úgy, hogy pert indít. Erre a határozat Önnel való közlésétől 30 napon belül van lehetősége. A pernek az a kockázata megvan például, hogy a bíróság alacsonyabb összeget ítél meg a bv. által felajánlott összegnél.

Mit tehet, ha a bv. intézet nem ad kártérítést Önnek?

Ha a kárigényét a bv. intézet elutasítja, Ön a határozat ellen annak közlésétől **30 napon belül pert indíthat**. A pert a határozatot hozó bv. szerv székhelye szerint illetékes törvényszék előtt kell megindítani. (Munkaügyi bíróságként a törvényszék munkaügyi kollégiuma jár el, ezért a munkáltatással összefüggésben keletkezett kár esetén ugyancsak a törvényszék előtt indíthat pert.)

A perben Önnek azt kell bizonyítania, hogy

- kára keletkezett,
- ezt a bv. intézet intézkedése vagy mulasztása okozta,
- valamint alá kell támasztania, hogy miért az adott összegű kártérítést kéri.

A bv. intézet úgy mentesülhet a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt jogellenes, vagy hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható, vagy hogy bebizonyítja, hogy Önt nem érte kár.

Hogyan tud pert indítani?

A perben **kötelező a jogi képviselő**. Ez azt jelenti, hogy ügyvédet kell megbíznia a perre, nélküle nem tud perelni.

A keresetlevél megírásához jogi szakértelemre van szükség, ezért azt javasoljuk, hogy bízson meg ügyvédet már a keresetlevél elkészítésére is, így inkább biztosított, hogy kártérítést kap.

Ha a perben költségmentességet vagy kedvezményt kér, azt a keresetlevélben érdemes feltüntetnie.

Mit tegyen, ha nincs pénze ügyvédre?

Ha pert szeretne indítani, de nagyon rossz az anyagi helyzete, így nem tudja fedezni az ügyvéd díját, **pártfogó ügyvéd kirendelését kérheti**, aki szükség esetén ingyenesen nyújt jogi tanácsot és képviseli Önt a perben.

Ingyenes jogi képviseletre akkor jogosult, ha jelentős vagyonnal nem rendelkezik, és a rendelkezésre álló havi nettó jövedelme (munkabéri, nyugdíja, egyéb rendszeres pénzbeli juttatása) **nem haladja meg a 28.500 Ft-ot**. Ha Ön jelenleg más személyekkel közös háztartásban él, a rendelkezésre álló havi jövedelembe be kell számítani az ő jövedelmüket is, és az így kapott összeget kell elosztani az Önnel egy háztartásban élő személyek számával.

Ha a jövedelme 28.500 forintnál magasabb, de az átlagosnál jóval alacsonyabb (nem haladja meg tárgyévet megelőző második év nemzetgazdasági bruttó havi átlagkeresetének 43%-át), a jogi szolgáltatás díját az állam előlegezheti az Ön részére. A díj előlegzése azt jelenti, hogy Ön csak akkor köteles megfizetnie a jogi képviselet díját, ha elveszíti a pert.

Ön a pénzügyi helyzetétől függetlenül pártfogó ügyvédet kérhet például abban az esetben is, ha Ön aktív korúak ellátására jogosult, közgyógyellátásban részesül, vagy egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságát állapították meg.

Ha már szabadult, akkor a lakóhelye szerinti vármegyei kormányhivatal jogi segítségnyújtó osztályán kérhet pártfogó ügyvédet. Utóbbi esetben érdemes személyesen bemennie a kormányhivatalba, mert ott a formanyomtatvány kitöltéséhez is adnak segítséget.

Ha fogva van, akkor a bv. intézet területén lévő vármegyei kormányhivatal jogi segítségnyújtó osztályára kell írnia, és kérnie, hogy adjanak Önnek pártfogó ügyvédet. A kapcsolattartója segíthet Önnek a pártfogó ügyvéd intézésben azzal, hogy beküldi Önnek kinyomtatva a [formanyomtatványt](#), amit ki kell tölteni.

Azt, hogy Önnek nehéz az anyagi helyzete, így nem tud ügyvédet fizetni és jogosult az ingyenes pártfogó ügyvédre, Önnek kell igazolnia. Okiratokat, hatósági bizonyítványt (pl. fogyatékosaságról) kell bemutatnia. Ha Önnek nincs vagyona (pl. ingatlan, autó, bankbetét, kártalanítási összeg, stb.), akkor minden bizonnyal elég, ha beleírja a formanyomtatványba, hogy börtönben van, és küld igazolást a havi munkadíjáról, ösztöndíjáról, mert ezek rendszerint olyan alacsony összegűek, hogy jogosult lesz a támogatásra.

A kormányhivatal a pártfogó ügyvéd biztosításáról legkésőbb tizenöt napon belül dönt. Ha engedélyezik az ingyenes ügyvédet, akkor 30 napon belül adhat meghatalmazást az Ön által kiválasztott jogi segítőnek. Az Önnek megfelelő jogi segítőt az Igazságügyi Minisztérium által vezetett [Jogi segítők névjegyzékéből](#) tudja kiválasztani, ezt követően felveheti vele a kapcsolatot, és megkérdezheti, hogy vállalja-e az ügyét. Ha nem talál ügyvédet, akkor kérje a jogi segítségnyújtó szolgálatot, hogy rendeljenek ki Önnek egy pártfogó ügyvédet. Ez azt jelenti, hogy egy ügyvédet kötelezni fognak arra, hogy képviselje Önt a perben.

Fogvatartottként nehézséget jelenthet, hogy 30 napon belül meghatalmazást adjon pártfogó ügyvédnek. Ezért azt javasoljuk, már a jogi segítségnyújtás engedélyezése iránti kérelemben jelezze, hogy Ön fogvatartottként akadályozott abban, hogy ügyvédet hatalmazzon meg, ezért kéri, hogy rendeljenek Önnek ki egyet.

Mi történik, ha ügyvéd nélkül nyújtja be a keresetet?

Ha Ön ügyvéd nélkül nyújtja be a keresetlevelet, azaz indítja meg a pert, a bíróság hiánypótlást kér, kéri, hogy szerezzen ügyvédet.

Ha a bíróság által megadott határidőben Ön nem tud bevonni egy ügyvédet, akkor a bíróság visszautasítja a keresetét. De még a bíróság döntése után is van 30 napja, hogy szerezzen ügyvédet. Ha ez sikerül, és az ügyvéd „beszáll” a perbe, akkor a bíróság érdemben megvizsgálja az ügyét és dönt róla.

Mielőtt a perindítás mellett döntene, azt javasoljuk, konzultáljon egy ügyvéddel (akár a pártfogó ügyvéddel) arról, hogy milyen esélyei vannak a per megnyerésére. Ez azért fontos, mert ha elveszíti a pert, a bv. intézet perköltségét és esetleg más költségeket (illeték, szakértő) is fizetnie kell.